

Тайнството Кръщение

ПЪРВИ СТЪПКИ В ХРАМА

Тайнството Кръщение

В помощ на тези, които искат да се кръстят)

Мнозина днес се кръщават и това е радостно, но мотивите, с които пристъпват към св. Кръщение, са различни. Липсата на познания за Христовото учение и тайнствата на Църквата са най-честата причина към св. Кръщение да се подхожда без нужната сериозност и подготовка. По-честа практика е на св. Кръщение да се гледа като на обикновен обред, който носи „здраве и късмет“ на кръщавания, на народна традиция, но не и на велико, спасително тайнство, което дарява благата на вечния живот.

Настоящата брошура има за цел да разясни същността на това църковно тайнство, за да могат желаещите да пристъпват към него с вяра, разбиране и с ясна представа за благата, които придобиват чрез него, а също и какви са отговорностите, които ще имат като живи членове на Църквата Христова.

Защо св. Кръщение е тайнство?

Св. Кръщение е установено от Самия Господ Исус Христос, Който изпратил апостолите Си на проповед с думите: "Идете, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Святаго Духа"(Мат.28:19). То се нарича "врата" или "вход към Църквата", защото е първото тайнство, което се извършва над вярващите в Господ Исус Христос, като ги прави живи членове на Неговата Църква. Само кръстените, т.е. християните, могат да се ползват и от благодатта на останалите църковни тайнства - Миропомазване, Причашение, Покаяние (Изповед), Елеосвещение (Маслосвет), Венчание (Брак) и Свещенство. Всички те са предназначени да съпътстват и подпомагат християнина през целия му живот. Наричат се тайнства, защото при извършването им невидимо слиза и действа Св. Дух, Който дарява благодат и спасява.

Защо се нуждаем от св. Кръщение?

Преди всичко трябва да знаем, че възможността, която ни е дадена да пристъпваме към св. Кръщение, е велик дар на Божията любов към човека. Тя е плод на изкупителното дело на Господ Исус Христос, Който чрез смъртта и Възкресението Си привел човешкия род "от смърт към живот" като победи смъртта и отвори вратите на Божието царство. Колко важно и спасително е това тайнство за нас, разбираме от думите на Христос: "Ако някой не се роди от вода и Дух, (т.е. ако не се кръсти) не може да влезе в царството Божие" (Иоан.3:5).

Чрез св. Кръщение, посредством умиването с вода, при невидимото действие на Светия Дух, човек се очисти от първородния грях, от извършените до момента лични грехове и се възражда за нов, духовен живот. Кръщението е обновяване на повредената от греха и подвластната на смъртта човешка природа. То е духовно раждане - "от вода и Дух" и подобно на телесното раждане е неповторимо в живота на човека.

Какво се изисква от желаещите да се кръстят?

За да се пристъпи към такова велико и спасително тайнство, е нужна подготовка. Тя не трябва да бъде само външна – да се избере храм, свещеник, кръстник и място за празнична трапеза, а и духовна - отнасяща се до душата на човека, до неговите мисли, чувства и воля.

От тези, които се кръщават в зряла възраст, се изисква да имат православна вяра, дълбоко раскаяние за извършените до този момент лични грехове и твърда решимост да заживеят нов живот, съобразен с Христовите заповеди. Недопустимо е желаещите да се кръстят да не знаят Символа на вярата и молитвата "Отче наш".

Кое време е подходящо за св. Кръщение?

Предвид важността и спасителното значение на тайнството Кръщение, препоръчително е то да се извърши във възможно най-ранна възраст. Още в деня, когато се ражда човек на света, Църквата призовава над него Божията благодат и се моли той по-скоро да бъде удостоен и със св. Кръщение. До 7-годишната си възраст децата нямат лични грехове, но св. Кръщение им е нужно за очистиране от първородния грях, унаследен чрез раждането, за придобиване на Божията благодат и благата на вечния живот. Христос призовава всички към спасение, но по думите Му, най-достойни за живот в Неговото царство са именно децата - "Оставете децата и не им пречете да дойдат при Мене, защото на такива е царството небесно"(Мат.19:14). При св. Кръщение всяко дете получава Ангел Пазител, който да го закриля и ръководи в доброто.

Според църковната традиция младенецът трябва да бъде кръстен още в 8-я ден от раждането му, а при опасност от смърт и по-рано. Неоснователни са страховете на родителите, които отлагат св. Кръщение на своите деца под предлог, че не са навършили една годинка от живота си, че не са укрепнали и има опасност да се разболеят, ако се кръщават през зимата например, или че не са в състояние да разбират защо се кръщават. Достатъчно основателни ли са тези причини за отлагане на св. Кръщение и не са ли много по-големи опасностите, на които се подлага некръстеното дете? Кръщението обновява и укрепва човешката природа – то не може да разболее детето. Известни са дори много случаи, при които след извършване на тайнството е настъпвало пълно излекуване от различни телесни и душевни болести на кръщавачите се. Недостигът на вяра и разбиране у детето също не е основателна причина за отлагане на Кръщението. Вярата на родителите и кръстника (духовния родител) възпълва недостигащото, а и те от своя страна поемат отговорността да възпитат детето в християнски дух. Важно е да се знае, че при внезапна смърт детето, което не е кръстено, остава лишено от надежда за вечен живот и над него не може да се извърши християнско погребение.

Кой може да бъде кръстник и какви са неговите задължения?

При избора на кръстник трябва да се спазват правилата на Църквата, а не светските обичаи. От кръстника се изисква да бъде наставник в християнския живот на новокръстения, а не просто негов приятел, довереник или покровител. Той трябва да е православен християнин, да има безукорен живот и да се ползва с доверието и уважението на кръщаващия се или на неговите родители, ако се кръщава малко дете. Кръстникът става духовен родител на новокръстения и това родство Църквата поставя по-високо от кръвното родство. Важно е да се знае, че църковните правила забраняват встъпването в брак между кръстник и кръщелник, както и между кръстник и родителите на кръщелника му. Родителите на детето и свещеникът, който извършва тайнството, не могат да бъдат кръстници. Съгласно църковните правила малолетни лица също не могат да станат кръстници.

Кои са по-важните моменти от тайнството Кръщение?

Тайнството Кръщение се предшества от подготвителна част, наречена оглашение. В древността това е бил дълъг период на подготовка и обучение в истините на вярата. Днес от него са запазени само няколко по-важни момента:

Най-напред на кръщавания се дава християнско име. Добре е това да бъде име на светец, който ще служи за пример и ще покровителства новопокръстения в живота му на християнин. След именуването кръщаваният бива призван да се отрече от сатаната. Обърнат на запад, той отговаря трикратно на запитванията на свещеника: "Отричаш ли се от сатаната?" и "Отрече ли се от сатаната?" Смисълът на тези въпроси е вярващият да заяви твърдата си решимост да скъса с предишния си начин на живот и с делата, извършени поради незнание на Христовите заповеди (т.е да отхвърли всичко извършено по внушение на сатаната, който е враг на човешкото спасение). При кръщение на малко дете вместо него отговаря кръстникът. След трикратното отричане от сатаната той обявява доброволното си съединяване с Христос. Следва т.нар. изповядване на вярата - прочита се Символа на вярата от кръщаващия се (или от неговия кръстник).

Същинската част на тайнството Кръщение започва с молитва, в която свещеникът призовава Светия Дух да освети водата и елея(1) за да станат очистиращи греховете и обновяващи душата и тялото на човека. След това помазва с елея на радостта кръщавания.

Следва тайно извършителната част на св. Кръщение – трикратното потапяне в св. купел(2) при произнасяне на формулата: "Кръщава се Божият раб (Божията рабиня) ... произнася се името на кръщавания ... в името на Отца, амин, и Сина, амин, и Светия Дух, амин". След излизането си от св. купел новокръстеният, очистен от грехове и обновен от Св. Дух, се предава в ръцете на кръстника, наричан още възприемник.

Непосредствено след това над новокръстения се извършва тайнството Миропомазване. Свещеникът го помазва със св. миро(3), правейки кръстен знак върху челото, очите, ноздрите, устата, ушите, гърдите, ръцете и нозете. При всяко помазване той изрича тайно извършителните думи на св. Миропомазване: "Печат на дара на Светия Дух. Амин" Благодатните сили на Св. Дух, които се даряват в това тайнство, са необходими на вярващия за укрепване и израстване в духовния живот. Чистотата, придобита при Кръщението, и печатът на Св. Дух трябва да се пазят от християнина с голямо усърдие, както подобава на дарове получени по безкрайното Божие човеколюбие.

Новокръстеният се облича в бяла (светла) дреха, символизираща чистотата, придобита при Кръщението. На гърдите му се поставя кръст, който трябва да носи винаги като знак за принадлежността му към Христовата Църква и като свидетелство за готовността му да понася изпитанията, съпътстващи християнския живот. Дава му се да държи запалена свещ, която символизира горенето във вярата и светлината на добрите дела, които трябва да върши.

В израз на духовна радост новокръстеният и неговият кръстник обикалят св. купел трикратно със запалени свещи, при което се пее тържествения християнски химн - "Всички, които в Христа се кръстихте, в Христа се облякохте. Апилиуя".

Прочитат се избрани четива от Новия Завет (от апостолските послания и св. Евангелие), които разясняват същността на извършените тайнства и благата, които новокръстеният придобива чрез тях. В знак на послушание към Христос и Църквата, косата на новокръстения се постригва кръстообразно.

По възможност в деня на св. Кръщение над новокръстения се извършва и тайнството Причащение, при което той приема Тялото и Кръвта Христови (във вид на хляб и вино), с което реално се съединява с Христос. Трите тайнства – Кръщение, Миропомазване и Причащение, заедно образуват чина на посвещаване в християнството.

Кръщение при опасност от смърт

Предвид важността на св. Кръщение по отношение спасението на човека, Църквата допуска то да се извършва по всяко време, на всяко място и при всякакви обстоятелства. И все пак правилата на Църквата изискват то да се извършва в храма, след общото богослужение – св. Литургия, тъй като св. Кръщение не е само личен или семеен празник, а тържество за цялата Църква. Тайнството Кръщение се извършва от православен епископ или свещеник, но при опасност от смърт то може да бъде извършено и от православен християнин – мъж или жена, при правилно произнасяне на тайно извършителната формула: "Кръщава се Божият раб (Божията рабиня)... (дава се християнско име) ... в името на Отца, амин, и Сина, амин, и Светия Дух, амин" като при всяко "амин" кръщаваният се потапя или полива с вода. При съществуващо и най-малко съмнение, че лицето може да е вече кръстено, Кръщение се извършва, но към тайно извършителната формула се добавят уточняващите думи – "ако не е кръстен", за да не се поругае извършеното вече тайнство, но и да не се допусне някой да остане лишен от спасителната му сила. Ако новокръстеният остане жив, тайнството не се повтаря. Нужно е само свещеник да допълни пропуснатите молитви и да извърши над новокръстения второто по ред и значимост за спасението тайнство – св. Миропомазване.

Какво следва след св. Кръщение?

След тържествения момент на своето духовно раждане новокръстеният започва нов живот като пълноправен член на Христовата Църква. Той може и трябва да се ползва според нуждите си и от останалите църковни тайнства.

Взаимоотношенията между него и кръстника му се развиват и обогатяват в условията на новия му християнски живот. Добре е новокръстеният да се допитва до своя кръстник и да се съветва с него в моменти на изпитания и колебания по важни духовни и житейски въпроси. Кръстникът от своя страна трябва да подкрепя кръщелника си във всичко и да спомага за неговото духовно израстване. С много любов и грижа, а най-вече с личния си пример, той трябва да го подтиква към участие в благодатния живот на Църквата – богослужението и тайнствата.

Важно е кръстникът и неговият кръщелник да знаят, че за поетите от тях задължения носят отговорност пред Бога - единият като духовен родител, а другият като духовен син (дъщеря).

Кратък речник:

1. Елей – слънчогледово или маслиново масло (предварително осветени), с които се помазва за благословение тялото на кръщавания.
2. Св. купел – свещен съд, в който се потапя кръщавания.
3. Св. миро – осветен елей, примесен с благоухания, с който се помазва новокръстения при извършване на тайнството Миропомазване.